

Väitöskirjaohjaajien väliset vuorovaikutussuhteet: katsaus yhteisohjaajuuteen interpersonaalisen viestinnän näkökulmasta

Tohtorikoulutusta uudistetaan nyt systemaattisesti. Kansallinen suositus ohjeistaa, että väitöskirjatutkijalla tulisi olla vähintään kaksi ohjaajaa. Väitöskirjaohjausta käsittelevä tutkimus on pääasiallisesti kasvatustieteellistä ja keskittynyt ohjaajan ja ohjattavan väliseen vuorovaikutussuhteeseen. Tutkimuskirjallisuudessa tunnistetaan toki väitöskirjaohjaajien välinen yhteistyö ja ohjaustiimit, mutta itse vuorovaikutussuhdetta ja suhteita rakentavaa viestintää on harvoin tarkasteltu interpersonaalisen viestinnän näkökulmasta.

Yhteisohjaajuutta käsittelevissä tutkimuksissa ja koulutuksissa on arvokasta huomioida viestinnän relationaalinen ulottuvuus, jotta vuorovaikutussuhteen haasteet eivät typisty “toimiviin tai toimimattomiin henkilökemioihin”.

Tässä konferenssiesityksessä keskustelen eri tieteenalojen yhteisohjaajuutta käsittelevästä tutkimuksesta. Katsaus on käsitteellinen ja teoreettinen. Tavoitteenani on jäsentää yhteisohjaajuutta tarkastelemalla, millainen merkitys vuorovaikutussuhteelle ja viestinnälle vuorovaikutussuhteessa annetaan. Pyrin vastaamaan kolmeen kysymykseen: (1) Miten väitöskirjaohjaajien väliset vuorovaikutussuhteet kuvataan ja ymmärretään tämänhetkisessä tutkimuskirjallisuudessa? (2) Mitä interpersonaalisen viestinnän käsitteitä ja teoreettisia näkökulmia tutkimuksessa eksplisiittisesti hyödynnetään tai implisiittisesti oletetaan? (3) Millaisia aukkoja tutkimuskirjallisuudessa ilmenee, joihin interpersonaalisen viestinnän teorioilla on kontribuotavaa?

Alustava analyysini osoittaa, että väitöskirjaohjaajien väliset vuorovaikutussuhteet käsitteellistetään useimmiten funktionaalisesti ja institutionaalisen roolin kautta. Tutkimuksissa korostuvat tehtäväroolien jakautuminen, ohjaustehtävien koordinointi ja ohjauksen tehokkuus. Viestintä nähdään useammin tehtäväkeskeisenä ja välineellisenä keinona tiedonvaihtoon kuin relationaalisena prosessina, jossa yhteistyö, yhteinen merkityksenanto ja ohjauksen pedagogiikka tai sen haasteet rakentuvat. Interpersonaalisen viestinnän käsitteitä esiintyy ajoittain, mutta ne ankkuroidaan harvoin interpersonaalisen viestinnän teoriaan; viestintä jää tukea-antavaan roolin sen sijaan, että viestintä toimisi keskeisenä analyttisena ja konstituivana näkökulmana yhteisohjaajuudessa. Tämän seurauksena esimerkiksi vuorovaikutusosaamisen ulottuvuudet ja väitöskirjaohjaajien väliset relationaaliset jännitteet jäävät heikosti teoretisoiduiksi.

Näillä havainnoilla esitän, että interpersonaalisen viestinnän näkökulma on arvokas ja tarkoituksenmukainen yhteisohjaajuutta käsittelevälle monitieteiselle tutkimukselle.

Viestinnän relationaalinen tarkastelu tekee näkyväksi yhteisohjaajuuden jatkuvana neuvotteluprosessina, jossa asiantuntijuus, valta, vastuut ja ohjauksen orientaatiot rakentuvat vuorovaikutuksessa. Väitöskirjaohjaajien välinen vuorovaikutussuhde voidaan nähdä myös pedagogisena ja institutionaalisena toimijana. Katsaus tarjoaa perustan laadulliselle synteetille ja myöhemmälle mallintamiselle, jossa interpersonaalisen viestinnän teorioita voidaan hyödyntää keskeisinä resursseina yhteisohjaajuuden kehittämiseksi tohtorikoulutuksessa.

Avainsanat: interpersonaalinen viestintä, ohjaustiimi, viestinnän teorian, vuorovaikutussuhteet, väitöskirjaohjaaja, yhteisohjaajuus

[FT Ira Virtanen](#)

Yliopistonlehtori: vastuualueena vertaismentorointi ja väitöskirjaohjaus

Tutkimusala: Sosiaalisen tuen viestintä ja tukea-antavat vuorovaikutussuhteet

Tutkijakoulutuksen palvelut (ReTS) | Itä-Suomen yliopisto

Ph. +358 50 911 1429